

19x25.09	1/2	62	עמוד	new-tech magazine	31/05/2021	77547362-1
אהוד בן עזר - טופ - 26390						

Life Style * Life Style * Life Style

יקבים וכרמים בפתח תקוה של פעם

ישראל פרקר www.winesisrael.com

רבים מזהים את ראשון לציון, כ"עיר היין" לשעבר. לאחרונה התברר לי שגם בפתח תקוה גדלו ענבים וייצרו יין, שנים רבות, החל מסוף המאה ה-19.

כרם הענבים הראשון ניטע בפתח תקוה על ידי יהודה ראב (בן-עזר) בשנת 1886. הכרם ניטע מזמורות שקיבל ממכריו הטמפלרים, שגרו בוויילהלמה (כיום, בני עטרות).

חלוף תעשיית היין, המקומית, היה דוד שפיגל, שבשנת 1895 היו לו כ-200 דונם כרם ענבים. הוא הקים צריף, חפר בו בור מדופן ודרך בו את ענביו. שפיגל פתח חנות ביפו ומכר יין עם תוויות שלו. היין היה מאיכות בינונית וכשהוקם בראשון לציון יקב "כרמל מזרחי", נדחקה תוצרתו של שפיגל מן השוק. עד שנת 1906 העבירו כורמי פתח תקוה את ענביהם ליקב כרמל מזרחי בראשון לציון. הענבים שנבצרו ביום, הועמסו בסלים על גולות, ובלילה, כאשר היה יותר קריר, הועברו העגלות בדרכי עפר לראשון לציון. חלק גדול מהענבים היה נפסל, בגלל איכותם הנמוכה, בכניסה ליקב. יחס פקידי הברון לכורמים המריץ קבוצת פתח-תקוואים להקים יקב גם במושבתם.

יקב "נחלת צבי" (ע"ש אביו של אמיל לחמן) נוסד בפתח-תקווה, בסוף המאה ה-19, על ידי הרב אריה ליב פרומקין, באחוזת לחמן, שאותה הקים ב-1884, בעזרת יהודי עשיר מגרמניה, צבי לחמן. הרב פרומקין בנה באחווה מבנה שהיה הבניין הראשון בפתח תקוה המתחדשת. המבנה היה ממוקם ממזרח לכיכר המייסדים, לאורך רחוב נחלת צבי.

במקום הוקם יקב קטן בו הופק יין ללא אלכוהול שנמכר לנזירים. במשך 11 שנים ניהל הרב את האחווה. בשנת 1894 נמסר ניהול האחווה והיקב לשמעון ליבריכט ובנו עקיבא. בהמשך עבר הניהול גם לשמעון רוקח.

עקיבא ליבריכט, שהיה ממנהלי יקב "נחלת צבי", נולד בירושלים בשנת 1876. הוא למד בתלמודי תורה, בגיל 15 יצא לגרמניה לריפוי ולהשתלמות בידעיות המסחר, למד חקלאות והתמחה בגידול דבורים. ב-1896, חזר ארצה והתמנה למנהל היקב והנחלה. באחווה פעלו היקב ותלמוד תורה הראשון בפתח תקוה. בשנת 1912 נרכש היקב על ידי הרב שמעון פרידמן ובניו, שפיתחו והגדילו את היקב שנקרא מאז יקב פרידמן.

מייסד יקב פרידמן בחיפה, ב-1889, היה ר' שמעון פרידמן. היקב נקרא שם "יקבי פרידמן שמעון ובניו". הצלחת היקב בחיפה הייתה גדולה. היין המשובח נשלח לקונגרסים הציונים בז'נבה ולמרות שבעלי היקב התנגדו להרצל ב"נושא אוגנדה", הרצל הודה להם על היינות המשובחים. שמעון ואשתו נקברו באחוזת קבר גדולה. בנם אלעזר מרדכי פרידמן ואשתו ציפורה החליטו לעזוב את חיפה ועברו לפתח תקוה, כנראה על פי הזמנת אחוזת לחמן, שסביבה היו נטועים כרמים רבים ואז רכשו את היקב המקומי. בין שתי מלחמות העולם, יינות היקב זכו להכרה בינלאומית. שנותיו היפות של היקב היו באותה תקופה. יינותיו הטובים כבשו את שוקי אירופה והביקוש עלה על הייצור. שוק גדול ליינות פרידמן היה בצבאות בעלות הברית. מרתפיו הרחבים של היקב סיפקו מקום

מסתור לתושבי המושבה בהתקפה הרצחנית על פתח תקוה במאורעות תרפ"א 1921, בהם פשטו אלפי פורעים ערבים מיהודה והסביבה. שמעון פרידמן ובניו הקפידו על עבודה עברית בכרמיהם והעסיקו ביקבם רבים מאנשיה העלייה השנייה וביניהם היה גם דוד בן גוריון. בתקופה זו הגיע היקב לפרסום רב בעקבות תוצרתו המשובחת. היקב עבר מהאחווה למרכז פתח תקוה ב-1918, ובשנות השישים של המאה ה-20 עבר לאזור התעשייה בקריית אריה. מנהל היקב היה אלעזר מרדכי פרידמן בעזרת בניו, בצלאל ומשה.

19.11x23.7	2/2	עמוד 63	new-tech magazine	31/05/2021	77547363-2
אהוד בן עזר - סופ - 26390					

"מתברר שגם פתח תקווה יכולה הייתה להיקרא "עיר היין". בקבוקי יין רבים יצאו משעריה לארץ ולרחבי העולם."

להיקרא "עיר היין". בקבוקי יין רבים יצאו משעריה לארץ ולרחבי העולם. (החומר לוקט מתוך רשימותיו של אהוד בן עזר, ויקיפדיה ומידע מהארכיון לתולדות פתח תקווה ע"ש עודד ירקוני) ומעניינות.

ישראל פרק,

היוזם והעורך הראשי של אתר היין
www.winesrael.com

האתר מתעדכן מדי יום בנושאי יינות ישראל, קבים, אלכוהול, בירה, אירועי יין, קולינריה ומסעדות

רק המבנה המתפורר והלא משומר, בו היו מאחסנים את חביות היין שנשמרו ליישון. בעיר היה עוד יקב שנוסד בשנת 1934, על ידי "אגודת כורמי התקוה" שהוקמה אז. מיקומו היה צפונית לתחנת הרכבת של המושבה, ליד חורבות הכפר אמלבס. טיב היין היה מעולה וליינות היקב הייתה הצלחה בארץ ובחו"ל.

ר' הלל כהן (קפלן) היה ממייסדי ומנהלי אגודת "כורמי התקוה" ואיתו היה יהושע שטמפר, ממייסדי המושבה פתח תקוה. שטמפר היה זה שנתן את השם למושבה, ככתוב בספר הושע פרק ב', "יז": "וְנָתַתִּי לָהּ אֶת-כְּרָמֶיהָ מְשֵׁם, וְאֶת-עֶמְקָהּ עֶכֶר לְפֶתַח תְּקֵנָה."

דב ימיני היה ממקימי היקב וניהל את יקב "כורמי התקוה" ששיווק יין גם לחו"ל. הוא התגורר ברחוב מוהליבר פינת חובבי ציון, מול בית הכנסת הגדול שבו שימש כגבאי. באותו מקום ניצבה גם חנות היין שלו, ובביתו נבנה סליק של האצ"ל.

ימיני ניהל גם את "ספרי האחוזה" (טאבו) ובמלחמת העולם, כשנשקפה להם סכנה, קבר את הרשומות ביקב וכך נשתמרו. מתברר שגם פתח תקווה יכולה הייתה

יקב פרידמן מפתח תקווה זכה בתחרויות בינלאומיות רבות ובהכרה עולמית על טיב מותגי יינותיו כמו ברנדי, קוניאק סוברן ויין עצמאות. היין מהיקב היה כשר למהדרין. פרסומו היה גדול בארץ ובעולם ורבים מהאישים שהגיעו לביקור בארץ ערכו ביקור ביקב פרידמן.

ארבעים שנה שכן היקב במרכז פתח תקווה והביא כבוד למושבה. עם בחירתו של ראש העירייה הראשון לאחר הקמת המדינה, פנחס רשיש, נגמרה התקופה היפה. רשיש דרש לפנות את היקב העתיק לאזור התעשייה, כמפעל תעשייתי.

בשנת 1964 נמכר היקב לתנובה, ונקרא "ייקבי פרידמן - תנובה" בשנת 1971, לאחר שלא הצליחה תנובה לחבר בין עסקי המזון והיין, נמכר היקב לחברת ו.ו.ס.ט. (סטוק). עד סוף שנות השמונים עברה פעילות היקב לאזור התעשייה ברקו. בשנת 1990 נמכר שוב היקב, ששינה את שמו ל"ייקבי ברקו", יקב המוכר עד היום כבין הגדולים בארץ.

מבני היקב בפתח תקווה נהרסו בשנות השמונים בימיו של ראש העירייה דב תבורי, וכיום נותר למזכרת, סמוך לכיכר המייסדים,